

Frode a Danno del Governo Politika Koppija fuq il-Palk Nazzjonali

kitba ta' Charles J. Farrugia

B.A.(Hons), M.A. (Melit.), M.A. (Lond.), PG.Dip. R.M. (N'Castle)

Matul dawn l-aħħar snin kelli l-opportunità li nippublika numru ta' artikli f'dan il-ktejjeb tal-festa. Nammetti li kienet l-insistenza kontinwa ta' Angelo Schembri u l-ghajjnuna tiegħu b'identifikazzjoni ta' sorsi nteressanti li wassluni sa hawn. Kien hemm ukoll il-ħeġġa li kemm jista' jkun niskopru aktar l-elementi principali li wasslu għall-istat tal-festa Maltija kif nafuha illum, speċjalment fl-irħula fejn hemm żewġ festi akkaniti u rivali. U dan nistgħu ngħidu li qed naslu għalih u li sena wara sena qed nidentifikaw biċċiet tal-mužajk li fuq medda ta' snin ser jgħat-tuna l-istampa kollha. L-artiklu ta' din is-sena jispira ruħu minn artiklu f'gazzetta identifikat minn Schembri u li dwaru għadna ma sibniex aktar dokumentazzjoni primarja. Għalhekk wieħed irid jieħu dan l-artiklu bħala *work in progress* iżda li jista' jiżvolgi f'aktar direzzjonijiet interessanti.

Meta kont qed nikteb dan l-artiklu moħħi mar fuq l-istoriku Franciż Emile Durkheim u kemm kellu raġun meta ddeskriva r-religjon bħala proċess soċjali. Kwotazzjoni li laqtitni u li uż-a l-antropologista Jon P. Mitchell, li bħal Boissevain ukoll studja l-festa Maltija, f'daħla li kitibli għal ktieb 'Sicut Lilium: Devozzjoni u Ritwal tul-is-Sekli', tgħid hekk:¹

The general conclusion of the book which the reader has before him is that religion is something eminently social. Religious representations are collective representations which express collective realities; the rites are a manner of acting which take rise in the midst of the assembled groups and which are destined to excite, maintain or recreate certain mental states in these groups.²

L-istorja li ser ninvestigaw f'dan l-artiklu tibda fil-ħarġa tal-ġurnal *Il Popolo* tat-3 ta' Dicembru 1887 li fiha jħabbar l-intenzjoni li fil-ħarġa tal-10 ta' Dicembru kien ser jiżvela skandlu ta' abbużi li kienu qiegħdin isiru u t-talba biex issir inkjesta dwar dan. Interessanti ferm li proprju taħt dan ir-rapport kien hemm nota li tgħid li l-ġurnal kien qed jirrifjuta it-talba tas-saċċerdot Don Michele Ellul minn Hal Kirkop li kien talab abbonament għal tliet xħur fl-istess ġurnal. Id-direzzjoni tal-gazzetta qalet li mhux

ALL'ERTA

Nel prossimo numero pubblicheremo alcuni fatti che importano frode a danno del Governo, e dopo pubblicati, insisteremo perché il Governo nominasse un'inchiesta, ovvero procedere contro il Direttore di questo Periodico per via di un libello famoso.

• • •
RISPONGIAMO la domanda fatta dal Sac: Don Michele Ellul di casal Chircop strada Maggiore No. 8 avendo questi in data del di 1mo. dicembre corrente pregato il nostro distributore per notarlo come uvo dei nostri abbonati per tre mesi — siccome l'abbonamento è obbligatorio per un anno.

Fil-ħarġa tal-ġurnal *Il Popolo* tad-29 ta' Frar 1888, tiġi rrapprtata t-tkeċċija ta' ghadd ta' ħaddiem minn mad-Dipartiment tal-Water Works. Ghalkemm l-allegat każ ta' frodi u din it-tkeċċija saru prattikament fl-istess żmien, mhux magħruf hemmx konnessjoni diretta bejnithom

ser taċċetta peress li l-abbonament kien jista' jsir biss għal sena. Mal-ewwel daqqa t'għajnej wieħed jistagħeb għaliex rifut ta' abbonament kellu jingħata din il-prominenza kollha. Stramba wkoll għaliex Ellul ried abbonament għal tliet xħur biss. Hi ovvja li hu ried jara x'ser jiżvolgi f'dan il-każ waqt li d-dirigenti tal-ġurnal riedu jumiljawh billi jippublikaw ir-rifut tal-abbonament tiegħu. Għalhekk tajjeb li naraw ftit minn kien dan Ellul.

Michele Ellul kien minn Hal Kirkop u sar qassis fl-1886 iżda jidher li miet f'et-ṭa' żgħira ta' 31 sena fl-1891. Michele kien wieħed minn erbatax-il aħwa ulied Leonardo u Maria Antonia Ellul magħrufin bħala 'ta' Marinton'. Kienu attivisti ta' San Anard. L-aktar magħruf kien Dun Mikael li kien prokuratur tal-festa ta' San Anard u anke tal-Fratellanza tar-Rużarju. Huh Ĝużeppi laħaq prokuratur tal-Fratellanza tar-Rużarju u tal-Festa ta' San Anard meta miet ħu Mikael.

Huhom ieħor Pietru Paolo magħruf bħala 'l-Kwattru kien ukoll prokuratur tal-Fratellanza tas-Sagament.³

It-test tar-rapport fil-ġurnal *Il Popolo tal-10 ta'*

Dicembru 1887

Ir-rapport bažikament jgħid li kien hemm abbuż minn diversi ħaddiem li kienu jitħallsu mill-Gvern iżda ma jagħtux il-ġurnata tax-xogħol tagħhom. Jidher li dan il-qerq kien qed jiġi pilotat minn persuna li kienet inkarigata li ta' kull ġimgħa kellha tagħti nota tal-ħidma li ssir. Mhux biss, iżda dan il-persuna kien jibgħat dawn il-ħaddiem jaħdmu fuq xogħlijet personali tiegħi waqt li jitħallsu mill-Gvern. Jidher li huma kienu jaħdmu għal tliet ijiem biss minn ġimgħa, bil-ħidma l-oħra tkun waħda privata. Ir-rapport jagħti lista ta' dawn li hu qed isejja ġie xieħda (*testimoni*) iżda ma jindikax min minnhom kien inkriminat jew inkella kien ser jittella xhud biex isaħħa l-argument ta' xi naħha. Dan allura jħallina fid-dlam dwar il-mottivi eċċ. Minkejja dan, ma nistgħux ma ninnutawx li l-lista ta' tletin persuna huma kollha minn Hal Kirkop u

tigħbi fiha l-perċimes kollha tar-raħhal bħall-Kappillan Barbara, is-Sagristan, Dun Mikiel Ellul u uffiċċali oħra. It-test oriġinali tar-rapport bit-Taljan jgħid hekk:

"Nell'ultimo numero abbiamo promesso di dover pubblicare i nomi di coloro che osano commettere delle frodi a danno del Governo, perciò non volendo mancare alla nostra sacrosanta promessa, ripetiamo oggi i fatti da noi menzionati nel No. 173, come pure i nomi delle persone che un giorno dovranno servire come testimoni.

Dunque noi dicevamo che un impiegato incaricato di dare nota, ogni settimana, dei lavoranti &c. del lavoro settimanale si fa lecito servirsi dei detti lavoranti mandando i medesimi a lavorare nei propri terreni ed altro, e per tale lavoro vengano pagati dalla cassa pubblica.

Più si fa lecito notare dei lavoranti come se avessero lavorato per una intiera settimana, mentre in realtà non avranno questi lavorato per più di tre giorni, obbligandosi costoro di restituire il doppio allo impiegato suddetto.

Ecco la lista dei testimoni:

Leonardo Sacco	Casal Chircop
Gius. Sacco ta' Geit	Casal Chircop
Gius. Vassallo ta' Balox	Casal Chircop
Lorenzo Sacco tal Pisatur	Casal Chircop
Giorgio Sacco tal Pisatur	Casal Chircop
Gaetano Ellul tal Pisatur	Casal Chircop
Benedetto Ellul di Luigi	Casal Chircop
Leonardu Asciak tal Mancin	Casal Chircop
Andrea Asciak ta' Ganauier	Casal Chircop
Andrea Sacco di Francesco ta' Saccu	Casal Chircop
Michele Sacco ta' Salvu tal Hodbi	Casal Chircop
Salvatore Sacco ta' Maisi tal Genti	Casal Chircop
M. Angelo Sacco nipote dell'ex Ispettore Busuttil	Casal Chircop
Leonardo Callus di Vinzo tal hasna	Casal Chircop
Carmelo Callus ta' Salvaturi ta bituila	Casal Chircop
Francesco Mizzi ta Nardu ta Carlu	Casal Chircop
Gius. di Vincenzo ta' Censu ta Lippu	Casal Chircop
Benedetto Taliana di Paolo	Casal Chircop
Francesco ta Zaccia	Casal Chircop
Fran. Agius tas Sant del fu Lorenzo	Casal Chircop
Salvatore Sacco di Vincenzo	Casal Chircop
Carmelo Ellul di Angelo	Casal Chircop
Leonardo Sacco	Casal Chircop
Leonardo Nemusu di Vincenzo	Casal Chircop

Lazzaro ta' Rapura	Casal Chircop
I figli di Vincenzo cognati di Paolo Ellul	
Il Sagrestano della Chiesa	
Il Reverendo Parroco	
Il Sacerdote Don Michele Ellul	
Il Connestabile Vincenzo Sacco	

Terminato questa passeremo a toccare di volo anche il Dipartimento The Water Works."

Fil-fatt dwar din il-promessa tal-Public Works, Angelo Schembri sab ukoll artikolett ieħor fil-ġurnal *Il Popolo* tad-29 ta' Frar 1888 li kien isemmi numru ta' ħaddiema li tkeċċew minn mal-Water Works Department marbuta wkoll ma' abbuż minn fondi pubblici u kiri ta' makkinarju. Il-persuna li ħażżej jissemma bħala s-Sur Schinas li kien imexxi d-Dipartiment u wkoll espert fuq l-Idrologija u li għaliex anke għad għandna msemmi l-ġibjun f'Hal

E. G. Caruana
E. Gulia.
A. N. Micallef
Commissionari

Parecchi impiegati extra ufficio sono stati licenziati dal dipartimento chiamato *The Water Works Department* e cioè per ordine del sigr. Schinas avendo questi concesso tutti i lavori in appalto ad un tale che ha dato già bastante prova della sua disonestà, ed il sigr. Schinas, invece di rapportarlo al dipartimento gli ha concesso tutti i lavori in appalto.

L'individuo in parola aveva commesso una frode a danno del governo avendo egli affittato per un scellino ed otto pence al giorno una gran quantità di strumenti da lavoro del valore di circa £ 300 — appartenenti al governo ma il sigr. Schinas lo tiene, tanto vero che esso sigr. Schinas gli concesse tutto il lavoro in appalto quando l'individuo gridava *Jekk immur il haps jen, imur is-sur Schinas ucholl!!!*

Ripareremo

L-avviż li ġie ppubblikat fil-ħarġa tal-ahhar tas-sena 1887 fil-ġurnal *Il Popolo*. Sfortunatament għadna ma sibniex dan il-każ kollu

Luqa. Mill-indaġni li saret sa issa mhux čar jekk hemmx rabta bejn iż-żewġ kaži iżda l-fatt li l-ġurnal qed jgħid li meta jgħaddi dan il-każ kien ser idur għal Water Works jista' jindika li kienu kaži kompletament separati.

Fil-31 ta' Dicembru 1887 l-istess ġurnal ħabbar li ser jippubblika r-rumanz bl-isem 'I Misteri dei Fratelli Ellul di Casal Chircop' b'sub-titlu li jkompli jkun espliċitu li jgħid 'Gli Abusi a Danno del Governo e Della Cassa Pubblica' fil-ħarġa li jmiss. Tfittxja fil-ħarġa li jmiss pero ma tat-l-ebda riżultat. Mhux eskluż li d-diskors kien b'sarkażmu u ma ġiex ippublikat, jew inkella li ġie ppublikat bħala xi karta volanti jew f'forma ta' librett separat. Nittamaw li 'I quddiem niskopru aktar dwar dan. Minkejja dan, it-titlu ta' dan l-artikolett hu ndikattiv ferm peress li jimplika li l-abbużi allegati kien qed jippilotawhom l-aħwa Ellul. B'hekk wieħed jerġa jdur cirku tond u jmiss ma' Dun Mikael Ellul u ħutu li kienu perçimes tal-fratellanzi tas-Sagament u tar-Rużarju li saru arċ-rivali ta' dik ta' San Gużepp. Iżda dwar dan, f'dan l-istess Programm tal-festa hemm artiklu indikattiv ta' Dr Simon Mercieca.⁴ Inheġġiġkom taqrāwh u tiskopru aktar dwar il-bidu tal-piki bejn San Gużepp u San Anard f'Hal Kirkop u r-rwol tal-aħwa Ellul f'dan kollu. Aktar minn hekk ma nħossx li nistgħu niddeċifraw dwar dan il-każ, iżda qabel nikkonkludi nixtieq nikkontwalizza dan il-każ fil-kuntest nazzjonali.

L-ġħoddha użata f'din il-lotta politika

Il-ġurnal *Il Popolo* ħareġ l-ewwel ħarġa tiegħu fl-1884 u kien joħrogħ darba fil-ġimgha. Il-proprietarju u editur kien Gabriele Simiana. Il-ħarġiet numru 1 sa 79 kienu marufgħa bħala *La sferza; organo del Partito Democratico*. L-ewwel ħarġa kienet fid-9 ta' Awwissu 1884 u ma' certu ħarġiet kien hemm ukoll supplimenti. Ĝewwa l-Librerija Nazzjonali tagħna nsibu minn numru 1-262 li jkopru s-snin 1884 sal-1889.⁵

Is-sena 1887 kienet waħda li fiha l-forzi politici ta' dak iż-żmien kisbu kostituzzjoni b'maġgoranza ta' membri eletti. Fil-fatt fit-12 ta' Dicembru 1887 ġiet mogħtija l-Kostituzzjoni 'Knutsford' li kienet ftit aħjar

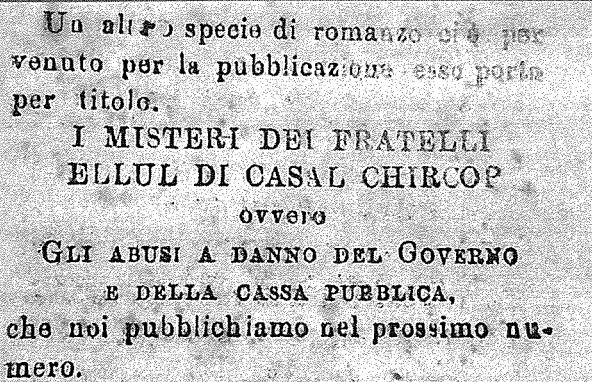

minn ta' qabilha u kienet tiprovali sabiex minn Kunsill ta' għoxrin ikun hemm erbatax eletti. L-elezzjonijiet kellhom isiru kull tliet snin. L-ewwel elezzjoni taħt din il-kostituzzjoni saret fl-1888 u ġiet ikkōntestata minn Sigismondo Savona bħala mexxej tar-Reform Party u l-Partito Nazionale li rebaħ is-siggijiet kollha li ġew eletti fil-Leġislatura.⁶

Dan ifisser li l-kaži li dehru fuq Hal Kirkop kienu f'kuntest ta' kampanja elettorali. Jidher li l-ġurnal kien qabad sistema pjanata li jikxfi kažijiet ta' korruzzjoni biex jgħin fil-kampanja elettorali. Jibqa skop li wieħed jidħol f'aktar dettal u jindaga jekk kinux inizjattivi nazzjonali li qed jużaw il-politika Koppija għal skopijiet tagħhom jekk inkella l-politika tal-villaġġ li qed tuża l-qagħda nazzjonali biex tmexxi 'i quddiem il-kawża tagħha. Probabbli li kien ftit minn kollob.

Konklużjoni

Meta wieħed iqabbel x'kien qed isir f'Hal Kirkop anke ma' hidma oħra politika fil-perjodu li qed insemmu, wieħed jinduna kemm nies minn irħula kienu kapaċi jużaw l-iżviluppi politici għal għanijiet tagħhom. F'diversi pubblikazzjonijiet tiegħi ddokumentajt maniġġi simili fl-Imqabba f'lotta ma taqta' xejn bejn il-Kunsillier tal-Gvern il-Kanonku tal-Grotta ta' San Pawl Alfons Caruana u l-fundatur tal-kažini fl-Imqabba Paolo Caruana. L-iżviluppi firriċerka li qed naraw ta' kull sena f'Hal Kirkop, u li b'mod partikolari qed jiġu żvelati f'dan il-Programm tal-Festa ser jagħtuna opportunità kbira li noħorġu bi skoperti ġoddha dwar x'wassal verament għal firdiet tal-festi f'dawn l-irħula.

Il-ġurnal Il Popolo f'Dicembru 1887 iħabar li ser jibda jikxfi il-kaži tal-Ahwa Ellul fil-ħarġiet li jmiss. Taħt l-avviż eż-żikkie jidher jekk l-ġurnal iż-żejt abbonament ta' tliet xħur biex jumiljah

Noti u Referenzi

- Charles J. Farrugia, *Sicut Lilium: Devozzjoni u Ritwal tul-is-Sekli, Socjetà Mužikali Madonna tal-Gilju*, Mqabba, Malta, 2010, p. xxi.
- Emile Durkheim, 1966 [1915], *The Elementary Forms of the Religious Life*, New York: Free Press, 1966 [1915], p. 22.
- Informazzjoni ġentilment mgħoddija mis-Sur Angelo Schembri.
- Simon Mercieca, 'Kif Bdiet il-Pika bejn San Ġużepp u San Anard f'Hal Kirkop', fil-Programm tal-Festa ta' San Ġużepp, Kirkop 2016.
- Anthony F. Sapienza, *A Checklist of Maltese Periodicals*, Malta University Press, 1977, nr. 887.
- Michael J. Schiavone, *L-Elezzjonijiet f'Malta 1849-1992: Storja, Ċifri u Figuri*, Pubblikazzjonijiet Indipendenza, 1992, p. 28.